

УДК 378.147

Л.В. Удод,
викладач,
Херсонський
політехнічний
коледж
Одеського
національного
політехнічного
університету.
ail:lvudod@mail.ru

А. Криворученко,
студент, Херсонський
політехнічний коледж
Одеського
національного
політехнічного
університету
andrekn@mail.ru

ЖІНОЧЕ ЛІТЕРАТУРНЕ ОБЛИЧЧЯ ХЕРСОНЩИНИ: В. НИЖЕГОЛЕНКО – ЖИТТЯ І ТВОРЧІСТЬ (ДО 70 – РІЧЧЯ ЗАСНУВАННЯ ХЕРСОНСЬКОЇ ОБЛАСТІ)

Л.В. Удод. А. Криворученко. Жіноче літературне обличчя Херсонщини: В. Нижеголенко – життя і творчість (до 70-річчя заснування Херсонської області). Наше дослідження присвячене сторінкам біографії та творчості добре відомої на Херсонщині і далеко за її межами письменниці й поетеси Валентині Михайлівні Нижеголенко. Подаються відомості про її життя та творче кредо, про головний сенс її існування на планеті Земля. Стаття найбільш вичерпно відтворює творчість для дітей, якій вона надає перевагу, бо дітям вона присвятила все своє життя. Сподіваємось, що це творче дослідження припаде до душі шанувальникам красного письменства Херсонщини, особливо під час вивчення курсу «Література рідного краю», і послужить справі популяризації творчості Валентини Нижеголенко в бібліотеках, у навчальних закладах, в родинях

L.V. Udod. A. Kryvoruchenko Women's literary face of Kherson region: V. Nyzhegolenko – life and work (to 70-th anniversary of Kherson region foundation). Our research is devoted to well-known writer and poet Valentyna Nyzhegolenko who is famous not only in Kherson region but far away from it. An information about her her life and creative motto, the main purpose of existence on Earth planet is given. The article reflects creative work for children, because writer devoted all her life to them. We hope, that this creative research will be liked by lovers of Kherson writing. Especially it will be useful during «Literature of native land» course studing. This investigation also helps to make creative work of Valentyna Nyzhegolenko more popular in libraries, educational establishments and families.

Вступ. Історію, як відомо, творять люди. Для того, щоб почувати себе сучасною людиною, треба володіти нашими духовними скарбами. До їх числа належать жіночі імена в українській літературі, серед яких гідне місце займають майстрині пера Херсонщини. Багата херсонська земля на таланти:

Рис. 1 В.Нижеголенко –
жіноче літературне
обличчя Херсонщини

Талант від Бога нам дається,
його не купиш за п'ятак,
бо він ніде не продається.
Хто скаже, що це все не так?
Талант людину прикрашає,
підносить, сили додає.
Він поступово проростає.
Говорять, в кожного він є. [3]

Матеріал і результати дослідження. Ці рядки – творчий доробок талановитої письменниці, нашої землячки Валентини Михайлівни Нижеголенко (Рисунок 1). «Я родом із півдня, з Каховського краю...» - так починається один із нещодавно написаних нею віршів. І це так, бо саме в селі Дніпряни Каховського краю вона з'явилася на світ 5 вересня 1936 року в селянській родині.

У сім'ї Валентина третя дитина і довгий час була єдиною дівчинкою. Пізніше поповнили сім'ю ще двійко діток – братик і сестричка. Закінчила Дніпрянську школу, а потім продовжила навчання в Херсонському училищі культури. Роки Великої Вітчизняної війни спалювали дитинство всім тодішнім дітлахам. Запамятала її й маленька Валентина.

Але, незважаючи на ті злиденні роки, дитинство мало все ж і свої принади. Мама щодня з ранку і до темної ночі на роботі на виноградниках або в полі; тато загинув на війні, а діти – самі собі господарі. Влітку від спеки дітей рятувала річка. Купалися скільки хотіли – до дрижаків, до посиніння. Інколи допливали аж до острова, що й нині височить посеред Дніпра навпроти села. Як і всі селянські діти, багато працювала, допомагала матері. До першого класу Валентина пішла восени 1944 року разом із братом, який старший за неї на півтора роки. З того часу уявляла себе то вчителькою, то художницею, то артисткою. Любила співати, ставши в позу знаменитих співаків, читала вірші на шкільній сцені, грала ролі в коротких виставах.

То були важкі роки повоєнного лихоліття. Дітлахам завжди хотілося їсти. Влітку набивали пусте черевко пасльоном, цвітом акації тощо. Від голоду 1946-1947 років померли менші діти у сім'ї. Старшого брата забрали на відбудову зруйнованих шахт до Краснодону, а Валентина Михайлівна разом з братом Миколою долає десятирічку і щоліта працює в сусідньому радгоспі на виноградниках. Самі собі заробляли на дешевенький одяг і взуття. Вона була

живим свідком побудови Каховської ГЕС, міста Нова Каховка, Північно-Кримського каналу. Разом із іншими дітьми брала активну участь у насажденні лісосмуг у наших посушливих степах, що простяглися понад Дніпром.

Ким бути? Ніяк не могла визначитись. Перемогла любов до книги. Багато читала. Майже щодня бігала до сільської бібліотеки, бо вдома, на дні пустої скрині, лежали тільки “Біблія” та “Кобзар” Т.Г. Шевченка.

Літературна діяльність Валентини Михайлівни розпочалася ще з шкільних років. Про своє захоплення нікому не говорила, соромилась. А побачила в ній майбутню поетесу вчитель її рідної школи Катерина Андріївна Гаркуша. Саме вона стала першим критиком. Це було ще в п'ятому класі, коли вчителька запропонувала написати віршовані рядочки про Дніпро. І щось отрималось, тому Катерина Андріївна сказала: «А ти, дитино, пиши». А далі повела у дивовижний світ книги і прищепила любов до віршованого слова вчителька російської мови та літератури Ольга Петрівна Круценко. Під її впливом В. Нижоголенко перечитала безліч художніх творів різних письменників.

Позаду десятий клас. Хочеться вчитись, а можливості немає. Мама-колгоспниця не мала за душею анікопійки, щоб вчити відразу двох дітей. Довелось Валентині Михайлівні обмежитись культурно-освітнім училищем у м. Херсон. Отож, стала бібліотекарем (Рисунок 2). Спочатку жила і працювала завідувачем бібліотекою в с.Сергіївці Каховського району .

Рис. 2. В.Нижоголенко на робочому місці в бібліотеці

Тут вечорами в клубі довелось бути і артисткою, і режисером на самодійальній сцені, ватажком молоді. То були її найкращі літа. З 1986 року переїхала у м. Херсон і продовжила роботу в обласній дитячій бібліотеці. Завжди добре усвідомлювала неповноту своїх знань, а тому постійно поповнювала їх самоосвітою.

Отож, більше сорока років пропрацювала в бібліотеці. Вийшовши на пенсію, очолила

літературні гуртки «Первоцвіт» і «Пролісок» у школах м. Херсон. Все своє життя письменниця провела серед чарівного світу книг. А тепер дарує читачам свої твори, сповнені великої любові до всього оточуючого.

Безсумнівна поетичність природи цієї особистості зумовила й поетичне її життя. Масив поезій, писаних ще з дитячих та юнацьких років, став її основою. Вона починає з поезії й перебуває у творчому пошуку, в її полоні щоденно. Поетеса дбайливо шукає теми і відповідні слова, щоб передати характер, мову; викарбовує образи, точно і ретельно змальовує пейзажі, передає

найдрібніші нюанси настроїв, характерів, щоб викликати інтерес до прочитаного; виховує почуття гідності, любові, патріотизму, поваги до рідних, роду, праці, краю, українського слова. Ліризм пронизує її вірші, їх зміст і форму, характери, пейзажі, мову.

Дуже довго письменниця писала про те, що хвилює, що хвилювало у різні роки, бо не писати вже не могла. А от не публікувала жодного – заважала власна доскіпливість. Гортаємо збірки поетеси: тут і ліричні твори російською та українською мовами, веселі оповіданнячка для дітлахів, і дотепні вірші, зрозумілі для усіх поколінь. Є у її творчому доробку прозові й поетичні твори.

17 жовтня 2002 року Валентина Михайлівна Нижегороденко поповнила ряди Національної Співки письменників України, а в 2010 році стала Лауреатом літературної премії імені Миколи Куліша. Нині Валентина Михайлівна на заслуженому відпочинку. Займається літературною творчістю.

Творчий доробок члена НСПУ Валентини Михайлівни Нижегороденко останніми роками плідно поповнюється новими творами, нещодавно вийшла друком 51 книга. Всі вони жанрово різноманітні, передають переосмислене, наболіле і пережите письменницею. У цьому багатокнижжі прослідковується увага до найріднішого, наймилішого: сім'ї, рідної землі, селянської долі й долі жінки, чуття України, її драматичної і часто трагічної історії. Ця тематика по-різному інтерпретується в поетичних, прозових, гумористичних творах В. Нижегороденко. У кожному з них вбачається авторська позиція, стильова манера.

Коли йде мова про творчість письменниці, то не виникають якісь декларативні яскраві асоціації, гучні гасла, а вбачається душа – щира, любляча, широка.

Часто в основу своїх творів В. Нижегороденко бере факти, явища, події, котрі мали місце у житті її односельців. Звичайно, змінювалися прізвища персонажів, та вони впізнають себе, бо художня правда інколи достовірніша за

Рис. 3 Збірка «Моя Шампанія»

реалії, які приховує життя. Цим і пояснюється висока популярність творів письменниці серед земляків, жителів с. Дніпряни. Ролюбилися дніпрянцям твори і «Двічі народжені», і «Незабутній», і «Благородний», і «Босоногі мрійники», і «Катруся», і «Моя Шампанія» (Рисунок 3) тощо. У них – на тлі історичних подій виписуються долі багатьох людей, які стверджуються у цьому житті, надіються, розчаровуються і перемагають. Для кожної людини є найвдятіше місце на землі, те місце, де вона колись народилася і виросла. Для Валентини Михайлівни – це улюблене село Дніпряни, її маленька батьківщина.

Вона вважає, що у селі і повітря цілюще, і люди розумніші, добріші, красивіші. Нещодавно селищу виповнилося 220 років.

Для кожної людини є найсвятіше місце на землі, те місце, де вона колись народилася і виросла. Для Валентини Михайлівни – це улюблене село Дніпряни, її маленька батьківщина. Вона вважає, що у селі і повітря цілюще, і люди розумніші, добріші, красивіші. Нещодавно селищу виповнилося 220 років.

До славного ювілею письменниця видала кілька творів. У вірші «Моя Шампанія» поетеса говорить:

Дніпряни... Це моє село,
Цілує Дніпр його давно.
Голублять ніжно небеса
І тихо падає роса.
І, щоб не сталось, все одно
приїду у своє село. [3]

Не так давно у видавництві "Персей" вийшла друком повість Валентина Нижеголенко «Катруся». У цій книзі йдеться про долю Катерини, про життя дніпрянської родини, якій на долю випали і колективізація, і голодомор 1932-1933 років, і репресії, і Велика Вітчизняна війна 1941-1945 років, і повоєнне лихоліття. Це сім'я Масюткіних (її добре знала авторка; вона навіть прізвища та імена не змінила у творі). Цікаво те, що події, описані у повісті, відбуваються у Дніпрянах і родичі головних героїв упізнали себе.

Ще одна повість – «Босоногі мрійники». Цей твір і про власне життя, і про життя однолітків. Нам цікаво було дізнатися про те, як переживали війну дніпрянці. Ось як пише Валентина Михайлівна: «Окуповане село провалилось у безпросвітні дні і ночі... Що не день, то все гірші новини. Німці почували себе господарями. Всю молодь вивезли до Німеччини. З тими, хто уникав їхати, поводитись жорстоко... Село ніби вимерло. Люди боялись потрапляти ворогам на очі. Діти в школу не ходили... Страх охоплював усіх. Покладали всі сподівання тільки на воїнів-визволителів». Восени 1944 року, вперше за роки війни, за парти сіли всі діти. Серед них було багато дітей-переростків. Писали на шматках брудного паперу. У творі згадуються імена людей, яких і нині добре пам'ятають односельці. Про що ж мріяли діти в ті тяжкі часи війни? Про те, щоб з війни повернувся тато, про те, щоб наїстися досхочу, щоб придбати гарну ляльку, про навчання.

Велику увагу письменниця приділяє дітям, бо вони вдячні читачі і суворі критики. Якщо дитині не сподобається вірш або оповідання якогось автора, то їй вже не доведеш їх високу художню вартість. Жодні аргументи тут не працюють, бо у королівстві дитячої фантазії повноправно владарює інтерес.

І цей інтерес, як правило, майже не пересікається з інтересами дорослих. Ту людину, якій пощастить об'єднати ці інтереси, і називають справжнім дитячим письменником. Валентина Нижеголенко – одна з них. У літературі, особливо у дитячій, вік автора ніколи не має значення.

Письменницею вона стала в шістдесят років, бо мала до цього справжнє покликання. Спочатку її оповідання для дітей “протоптали стежку” до поважних республіканських видань (“Малюток”, “Дзвіночок”, “Літературна Україна”, “Зірка” та ін.), а потім і до зарубіжних (зокрема, “Кважди ква”, Мінськ, Білорусь). Врешті-решт, 1996 року побачила світ перша книжка прози для дітей дошкільного і молодшого шкільного віку «Чому сонечко плаче?», котра мала неабиякий резонанс як на сторінках обласних видань, так і всеукраїнських («Наша дитина», «Літературна Україна», «Зірка» тощо).

Дітям полюбилися «Рябкові гостинці» (1997), «Кмітливе поросятко» (2000), «Наш Херсонський рідний край» (2002), «Нічий – друг мій» (2002), «Босоногі мрійники» (2002) та ін. Незважаючи на обмежені тиражі видань, оповідки Валентини Нижеголенко користуються попитом в дитячих бібліотеках України, у деяких із них влаштовують читацькі конференції, книжкові виставки, зустрічі з письменницею.

Висновки. Безперечно, найбільше багатство Херсонщини – працюючі й талановиті люди, які своєю невтомною працею прославили на всю країну і весь світ не тільки свої імена, а й свій рідний край, кохану Херсонщину. Валентина Нижеголенко живе, творить і продовжує це робити на благо і в ім'я процвітання рідної землі.

Твори, які пише поетеса, вражають своєю задушевністю, теплотою і дивовижною щирістю, тою високою щирістю, яка розкриває душу людини. Звичайно, перш за все, це свідчить про художню майстерність поетеси, її талант.

Хочу подякувати поетесі за ту радість, яку я отримую від ознайомлення з її творами, побажати в майбутньому ще більших успіхів у творчій діяльності. Завдяки творам В. Нижеголенко ми пам'ятаємо, що ЖИТТЯ ПРЕКРАСНЕ!!!

Література

1. Валентина Нижеголенко про себе [Електронний ресурс] /Режим доступу:www.library.kherson.ua/young/tavrica/nyghegolenko/ VM_3.html
2. Либіга, Л.Г. Багата наша таврійська земля на таланти: Про зустріч з В.М.Нижеголенко в шк.-гімназії № 3 [Текст] // Наш час. - 2002. - 9 трав.
3. Нижеголенко, В. М. Бринить мелодія життя: вибрані твори в двох томах. Т. 1-2: Прозові твори [Текст]. - Херсон : Айлант, 2008.